

Fredagen den 7 november

Kl. 09.00–10.13

§ 1 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Nina Lundström* (FP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Birgitta Ohlsson* (FP) under tiden den 17 november 2014–7 april 2015.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:46

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:46 Högre marginalskatters effekter på den svenska ekonomins konkurrenskraft

av *Aron Modig* (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 november 2014

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:50

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:50 Regeringens ambitioner för unga på arbetsmarknaden

av *Jenny Petersson* (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 5 november 2014
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:52

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:52 Regeringens ambitioner för personer som fyllt 65 år

av Jenny Petersson (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 november 2014

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:55

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:55 Konsekvenser att höja skatten för äldre som jobbar

av Erik Ullenhag (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 november 2014

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:58

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:58 Rättighetsmekanism i EU

av Birgitta Ohlsson (FP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 20 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationstillfället den 4 november var fulltecknat samt tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 5 november 2014

Statsrådsberedningen
Margot Wallström (S)
Enligt uppdrag
Johan Krafft
Kanslichef

Prot. 2014/15:18
7 november

Interpellation 2014/15:67

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:67 Politik för fler jobb i besöksnäringen
av Lotta Olsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 5 november 2014

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:68

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:68 Höjda marginalskatter på arbete och förväntade intäkter

av Mats Persson (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 5 november 2014

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:100

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:100 Nedläggning av Äldreutredningen
av Lars-Arne Staxäng (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 28 november 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 5 november 2014

Socialdepartementet
Åsa Regnér (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2014/15:5 till skatteutskottet

2014/15:13 och 14 till utrikesutskottet

2014/15:15 till socialutskottet

Skrivelse

2014/15:8 till skatteutskottet

Svar på
interpellationer

§ 4 Svar på interpellation 2014/15:62 om Rysslands agerande mot Ukraina

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jan Björklund har frågat mig om ett uttalande om EU:s bedömning av Rysslands eventuella reaktioner på associeringsavtalet mellan EU och Ukraina.

Låt mig börja med att återigen slå fast att Sveriges politik vad gäller Rysslands agerande mot Ukraina ligger fast. Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol och den ryska militära aggressionen i östra Ukraina är oacceptabel och strider mot folkrätten.

Sverige har tillsammans med EU och det övriga internationella samfundet ett stort ansvar att motverka kränkningar av Ukrainas territoriella integritet, kränkningar av landets suveränitet och en destabilisering av landet. Sverige förblir en stark och tydlig röst till stöd för Ukraina och för den sanktionspolitik i förhållande till Ryssland som vi har enats om inom EU.

Sveriges stöd till Ukraina är omfattande. Sverige bidrar substantiellt till OSSE:s särskilda observatörsinsats, som bedriver oberoende observationer av situationen i Ukraina och verkar konfliktförebyggande. Sverige bidrar även till EU:s delegationskontor i Kiev, och vi var en av initiativtagarna till EU:s nyinrättade rådgivande insats till stöd för reform av den civila säkerhetssektorn i Ukraina. Sverige tänker också ge ett omfattande personalbidrag till insatsen.

Sverige är en av de största bilaterala givarna till Ukraina, och biståndet uppgår till ca 220 miljoner kronor per år. Dessa medel används för att stödja Ukrainas närmande till EU genom att stärka demokrati och mänskliga rättigheter, stärka de offentliga institutionerna, rättsstaten och det civila samhället samt för insatser för miljö och energieffektivisering. Sverige har också bidragit med 35 miljoner kronor i humanitärt stöd till östra Ukraina.

Associeringsavtalet ger en reformagenda för Ukraina i landets arbete att närma sig EU. Genom avtalet öppnas EU:s marknad för ukrainska produkter, och Ukraina stimuleras att stärka konkurrenskraften hos sina företag och underlätta handel och investeringar.

Avtalet är också ett ramverk för viktiga reformer på andra områden i Ukraina såsom energisektorn, rättsväsendet och kampen mot korruption. Det stipulerar att Ukraina ska befästa rättsstatsprincipen och stärka institutioner på alla förvaltningsnivåer, i synnerhet inom brottsbekämpning och rättsskipning, liksom förbättra rättsväsendets effektivitet, säkerställa

dess oberoende och opartiskhet och bekämpa korruption. Parterna ska kontinuerligt följa upp reformarbetet. I enlighet med principen ”mer för mer” finns en särskild pott inom EU:s bistånd för de länder som gör reformframsteg avseende demokrati och mänskliga rättigheter.

Att Ryssland skulle opponera sig mot associeringsavtalet blev tydligt först i ett sent skede i processen, när förhandlingarna om avtalet redan hade slutförts. Trots att avtalet började förhandlas redan 2007 inleddes ryska påtryckningar mot Ukraina avseende avtalet först sommaren 2013.

Med en bättre analys av Rysslands reaktion hade EU i bästa fall kunnat undvika den överraskning det ryska agerandet innebar.

Sverige har varit mycket tydligt med att de ryska påtryckningarna varit och är oacceptabla – detta gällde under min företrädare, och det gäller nu. Sverige kommer fortsatt att ta en ledande roll i utformningen av EU:s Rysslands- och Ukrainapolitik baserad på vårt starka och breda engagemang i och för Ukraina och till folkrättens försvar.

Det är viktigt att vi har en rak och tydlig dialog med vårt grannland Ryssland, inte minst för att kunna framföra vår ståndpunkt. Det är viktigt att nå fram till ledare och inte minst till civilsamhället. Vi måste tänka och agera utifrån ett långsiktigt perspektiv. Att föra en tydlig Rysslandspolitik, inriktad på resultat och på folkrättens grund och med bred förankring i riksdagen, kommer att vara en viktig uppgift för regeringen när vi söker fredlig samverkan och utveckling i regionen.

Anf. 2 JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Det finns i den europeiska debatten om Ryssland–Ukrainakonflikten hos en del debattörer en relativistisk inställning. Den handlar om att krisen, konflikten och kriget mellan Ryssland och Ukraina helt eller delvis har framkallats av EU:s agerande. Tankegången hos dem som tycker så är den att i och med att EU har ställt sig välkomnande eller åtminstone öppet till Ukrainas europeiska ambitioner har man uppmuntrat de västvänliga krafterna i Ukraina, och det är det som har lett till att Ryssland har lackat ur. EU skulle därmed vara delansvarigt för detta, och ett annat agerande från EU skulle ha lett till att konflikten inte hade uppstått.

Den debatten finns i Europa, och det var mot den bakgrunden som många – även jag – blev bekymrade av Margot Wallströms uttalanden i Aftonbladet. Intervjun gjordes innan Margot Wallström blev utrikesminister, ska sägas.

Nu menar Margot Wallström att hon är feltolkad eller inte har menat så. Okej då – det viktiga är vad regeringen och Sverige tycker nu och framöver och hur vi agerar.

Rysslands agerande är oacceptabelt, precis som utrikesministern beskriver det. Det man har gjort med Krim är rena Anschluss-fasoner. Det är fullt jämförbart med Hitlers agerande i Centraleuropa på slutet av 1930-talet.

Den tid när stormakterna gör upp om olika intressesfärer och mindre nationer sorteras in i den ena eller andra stormaktens intressesfär, den tiden måste vara förbi. Den bör slutgiltigt ha fallit med Berlinmuren. Den typ av Münchenöverenskommelser och Jaltaöverenskommelser som vi har sett i historien, där stormakterna har gjort upp över huvudet på de små nationerna hur Europa ska delas upp, är förbi. Varje annan inställning än den att

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

det är Ukraina självt som ska avgöra sin tillhörighet i ekonomiska och säkerhetspolitiska samarbeten är därför oacceptabel.

I linje med det menar jag, och från Folkpartiets sida menar vi, att det bör uttalas tydligt av EU men också av Sverige att om Ukraina vill bli fullvärdig medlem i Europeiska unionen ska Ukraina kunna få bli det – givetvis mot uppfyllande av de kriterier som gäller för andra länder. Men det får inte vara så att rädslan för en rysk reaktion gör att man säger att Ukraina inte är välkommet, för då är vi tillbaka i Münchentänkandet. Det måste vara Ukraina självt som får bestämma detta.

Det är en viktig signal, en viktig slutsats, som vi ännu inte har hört från den nya regeringen i Sverige.

Det är gott och väl att utrikesministern skriver i sitt svar att Sverige ska stödja de sanktioner som vi har enats om i EU. Det är ett sätt att beskriva det. Ett annat sätt att beskriva det är att Sverige var pådrivande. Vi inte bara stödde det som andra kom överens om, utan det var vi som var pådrivande för sanktionerna.

Jag skulle gärna vilja höra att Sverige tänker fortsätta vara pådrivande. Det är en konflikt i EU när detta ska antas. En hel del länder, inte minst flera av de stora socialdemokratiskt styrda länderna, är hela tiden bromsande och tveksamma till den här typen av sanktioner. Därför önskar jag höra att också den nya regeringen inte bara tänker stödja det som redan finns utan vara pådrivande för den här typen av insatser när de behövs.

Anf. 3 MARIA WEIMER (FP):

Herr talman! Det finns en känd sång med Pet Shop Boys som heter ”Go West”:

(Go West) Life is peaceful there

(Go West) In the open air

Den sången speglar väl vad många ukrainare längtar efter. Man vill gå västerut, man vill tillhöra den europeiska familjen och man vill dela värderingar om fred, frihet, fri rörlighet, demokrati och yttrandefrihet. En dag vill man också att Ukraina ska bli medlem i EU.

EU:s utvidgning har varit en av unionens absolut största framgångar. Längtan att tillhöra den europeiska gemenskapen har varit en så stark sporre för forna kommunistdiktaturer att de på kort tid har drivit igenom reformer och demokratisering. Vi vet att EU i vissa fall skulle ha ställt tuffare krav på reformer innan medlemskap gavs, men i det stora hela har utvidgningen varit en succé.

Utrikesministern beskriver i svaret EU:s associeringsavtal med Ukraina, och det avtalet är ett viktigt första steg. Utrikesministern har själv också uttalat sig väldigt positivt om utvidgningen i EU-nämnden – det välkomnar jag verkligen. Jag vet också att en av utrikesministerns företrädare, Anna Lindh, var starkt pådrivande för utvidgningsprocessen i EU på sin tid.

Men utvidgningen är en mycket lång process, och den förutsätter politiska visioner långt fram i tiden och en tydlig agenda. Därför menar vi att Ukraina behöver en vägkarta mot ett EU-medlemskap. En sådan vägkarta skulle ännu tydligare än ett associeringsavtal kunna visa vägen för alla de reformer som EU förväntar sig av Ukraina. Den skulle innehålla tydliga

tidsramar för olika steg i Ukrainas EU-närmande. Den skulle också vara en tydlig sporre för den ukrainska regeringen och visa att framsteg verkligen lönar sig.

Min fråga till utrikesministern är: Kan regeringen tänka sig att driva frågan om en vägkarta för Ukrainas EU-medlemskap?

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack så mycket för kommentarerna! Jag vill börja med att återigen slå fast att Sveriges politik vad gäller Rysslands agerande mot Ukraina ligger fast. Jag tänker kanske att det är lite märkligt vad ni argumenterar emot. Jag tror att vi är helt eniga om den här analysen – det gäller både Ukrainas framtidsperspektiv och kritiken mot Rysslands agerande. Aftonbladet är ju inget sanningsvittne, precis.

Men framför allt har ni missat poängen, och den är att vår analys har varit alldeles otillräcklig och att vi borde ha gjort ett bättre arbete både i EU och runt om i världen när det gäller Rysslands agerande. Det är fortfarande en sorts gissningslek om vad de slutgiltiga målen är. Sedan var det många som togs med överraskning av det aggressiva beteendet från rysk sida. Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol och den ryska militära aggressionen i Östra Ukraina är helt oacceptabla och strider mot folkrätten.

Det som är viktigt är också att ha ett långsiktigt perspektiv. Utvecklingen i Ryssland pekar på ett stort behov av att verka för att demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utvecklas och fördjupas. Det ligger i både Sveriges och Europas intresse att Ryssland utvecklas åt ett mer demokratiskt håll. Det civila samhället är centralt för medborgarnas engagemang i den ryska samhällsutvecklingen. Därför ska också det svenska stödet inriktas mot att tillse att det civila samhället i Ryssland kan bibehålla och vidareutveckla sin kapacitet och hållbarhet.

Som jag tidigare har påpekat är det också ett propagandakrig som pågår, och vi måste faktiskt hantera de utmaningarna. Utökade samarbeten mellan bland annat myndigheter, akademi, näringsliv och partiväsen är väsentliga i det sammanhanget.

Nivån på Sveriges demokratistöd till Ryssland låg på i genomsnitt 100 miljoner kronor per år under åren 2004 till 2006. Sedan minskade den tidigare regeringen stödet stegvis ned till 13 miljoner kronor under 2009. Sedan steg det till 38 miljoner för 2010. Under 2010 till 2014 har demokratistödet legat kvar på samma nivå.

Det var oklokt av dig, Jan Björklund, och den tidigare regeringen att dra ned på demokratistödet till Ryssland på det här sättet. Det hade inte varit det enda som hade vägt upp detta, men jag menar att den sortens demokratistödjande långsiktiga insatser är otroligt viktiga. Det vittnar väldigt många om i dag också.

Min och regeringens uppfattning är att vi måste tänka mer långsiktigt. Vi kommer att ha kvar Ryssland som en stor och mäktig granne också i framtiden. Hur ska vi leva med det här landet i vår närhet? Det handlar bland annat om att ha mer folk-till-folk-kontakter. Det är viktigt att vi har en rak och tydlig dialog med grannlandet Ryssland, inte minst för att kunna framföra vår ståndpunkt, som jag sade förut. Och det är viktigt att nå fram både till ledare och till civilsamhället.

Att föra en tydlig Rysslandspolitik, inriktad på resultat och på folkrättens grund och med bred förankring i riksdagen, kommer att vara en viktig uppgift för regeringen när vi söker en fredlig samverkan och utveckling i regionen.

Ukraina måste ju få ha ett perspektiv av EU-medlemskap precis som andra länder som är beredda att leva upp till vad som krävs av ett EU-land. Vi kommer att fortsätta att verka inom EU för att diskutera eventuella sanktioner och vår politik framöver.

Anf. 5 JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag noterade några saker som utrikesministern sade.

Det första gäller bakgrunden till frågan. Det är en intervju i Aftonbladet. Nu säger utrikesministern: Aftonbladet är inget sanningsvittne. Då vill jag fråga: Anser sig utrikesministern felåtergiven i intervjun? Varför är det annars viktigt att säga att Aftonbladet inte är ett sanningsvittne? Anser sig utrikesministern felåtergiven i den intervjun?

Det andra är: Ska jag uppfatta utrikesministern som att det är Sveriges hållning att Ukraina ska vara välkommet som medlem i EU? Det är många andra länder i EU som inte vill det. Det finns flera olika bevekelsegrunder för olika länder att inte vilja det. En del är trötta på utvidgning över huvud taget. Andra är oroliga för att provocera Ryssland. Det är alltså ett viktigt ställningstagande om Sverige säger: Vi tycker så här och tänker driva på i EU för att Ukraina ska vara välkommet som medlem.

Kan utrikesministern precisera sig? Anser utrikesministern att den svenska hållningen ska vara så här och att Sverige ska vara pådrivande för att Ukraina ska vara välkommet i EU? Vad kan vi i så fall göra inom EU-kretsen? Vad anser utrikesministern att Sverige bör göra inom EU-kretsen för att kunna skynda på ett sådant ställningstagande?

Det tredje är att Sverige inte bara har, som utrikesministern skriver i sitt svar, stött sanktionspolitiken mot Ryssland. Sverige har i allra högsta grad varit pådrivande och en konstruktör av detta under alliansregeringens tid. Kommer Sverige att fortsätta att vara det, alltså inte bara stödja utan också vara pådrivande i detta?

Den första frågan vill jag påminna om: Är utrikesministern felåtergiven i Aftonbladets intervju?

Anf. 6 MARIA WEIMER (FP):

Herr talman! Jag vill egentligen bara upprepa den specifika frågan: Är utrikesministern beredd att driva på just för en vägkarta för ett ukrainskt framtida EU-medlemskap?

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att vi ska diskutera alla de här frågorna i EU-kretsen. Och vi ska förstås göra en bedömning: Är sanktionerna verkningfulla, och hur ser man i så fall att nästa steg ska tas? Vad är det som krävs? Den utvärderingen ska vi göra gemensamt i EU-kretsen.

Vi kommer att fortsätta med en mycket aktiv politik och en aktiv hållning, förstås, i EU-kretsen också i de här frågorna. Det hoppas jag att det inte finns någon oklarhet kring. Och, som sagt, det viktiga är att jag förklarar att poängen var just att det behövs en ordentlig analys. Där brast det i EU, och där har resten av världen också brustit. Det handlar om förmågan

att bedöma vad som kan bli de ryska reaktionerna, som sagt. Det var nog mer av överraskning än att det var en ordentlig bedömning och en ordentlig hållning som EU kunde uppvisa och andra länder också kunde stå för.

Det måste vara Ukrainas eget beslut om man vill söka medlemskap. Så måste det vara med alla länder. Vi kan inte, så att säga, helt och hållet bestämma Ukrainas öde. Vi ska stödja Ukraina, ge det stöd som vi har påbörjat redan och se till att de kan uppfylla alla de kriterier som krävs om de vill söka medlemskap i EU. Det är också den diskussion som vi måste ha i EU-kretsen.

Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag förstår att Ukraina kan söka medlemskap. Det kan alla göra. Det är inte det som är frågan. Frågan är om de ska vara välkomna som medlemmar om de uppfyller kriterierna och söker. Söker de inte är det inte så aktuellt.

Nu har presidenten och parlamentet i Ukraina – sannolikt det gamla parlamentet och ännu mer det nyvalda parlamentet – uttalat att man vill bli medlem men man har inte ansökt än. Det är inget svar på frågan att Ukraina kan söka medlemskap. Det förstår alla. Frågan är om Ukraina är välkommet om landet ansöker om medlemskap. Det kan också vara så att Ukraina inte skickar in en ansökan om man förstår att man inte kommer att vara välkommen. Det kan också vara en viktig signal att uttala att Ukraina är välkommet om landet söker medlemskap och uppfyller kriterierna. Det är naturligtvis det svaret jag efterlyser, inte bara att landet kan skicka in en ansökan – det förstår Ukraina, men det är inte vad det handlar om. Ansökan kan avslås, men frågan är om den kommer att bifallas om landet uppfyller kriterierna. Det är den centrala frågan.

Sedan var det frågan om sanktionerna. Utrikesministern säger att frågan ska diskuteras i EU-kretsen. Det förstår jag också att ni ska göra. Det är där EU-sanktionerna bestäms. Frågan är om Sverige kommer att vara pådrivande. I en diskussion i EU-kretsen är inte utrikesministern en neutral åhörare på läktaren, utan man måste bestämma en hållning hemma innan man åker ned. Kommer Sverige att vara pådrivande på det sätt vi var under alliansregeringens tid? Om Ryssland går åt rätt håll är det en situation, men det finns inga tendenser till det. Det är snarare så att sanktionerna behöver skärpas ytterligare.

Var svaret på frågan att utrikesministern var felåtergiven i Aftonbladet? Utrikesministern sade att Aftonbladet är inget sanningsvittne.

Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är intresserad av resultat, Jan Björklund. Jag tycker att EU också måste vara det. Det måste ständigt ske en granskning. Det räcker inte med tjusiga eller bombastiska uttalanden eller att påstå att man är pådrivande. Det handlar ju om vilka resultat vi ser. Vad är det som faktiskt verkar? Vad är det som fungerar i våra relationer gentemot både Ukraina och Ryssland och Rysslandspolitiken. Man kan påstå vad som helst, men det är i handling vi visar om vi är effektiva.

Självklart måste sanktioner ständigt granskas, vilka de är, hur de verkar och om de har gett goda resultat. Då får vi fundera över nästa steg, om sanktionerna ska förstärkas ytterligare, lägga till andra delar eller vad som

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

är den viktiga vägen framåt. Det är så jag kommer att fungera också i EU-kretsen.

Det är självklart att Ukraina är välkommet. Om Ukraina ansöker och vill söka sig till EU ska landet vara välkommet. Sedan får EU förbereda landet, precis som man gör med alla andra länder.

Jag har faktiskt inte ens läst artikeln. Jag har bara sett att man har ryckt ur ett citat ur en intervju, och sedan har man helt missat poängen – precis som Jan Björklund gör här. Han försöker tolka citatet på ett helt märkligt sätt.

Jag har fått chansen att förklara vad som är regeringens Rysslandspolitik. Den kommer att ligga fast. Vi kommer att fortsätta den linje som Sverige har haft både vad gäller stödet till Ukraina och att ha en fast och bestämd hållning gentemot Rysslands olagligheter och aggressioner. Vi vill alla att Ryssland leds in på en väg som tar itu med de kortsiktiga problem vi ser nu, våldet och konflikten, och även den långsiktiga inriktningen. Tyvärr hjälpte ni inte till så mycket att bygga demokratistödet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2014/15:57 om Islamiska statens/Daeshs folkmord i Irak och Syrien

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig om jag avser att definiera Isils övergrepp i Irak och Syrien som folkmord, vilka förpliktelser Sverige i så fall har att stoppa detta folkmord och vilka åtgärder jag i samarbete med EU-kolleger drivit för att stoppa övergreppen.

Vittnesmålen som når oss från Isils härjningar i Syrien och Irak är fruktansvärda. Bilderna vittnar om lidande och fasa. Mord, tortyr och våldtäkter förekommer i stor skala. Rapporterna visar på grova, systematiska och omfattande övergrepp av de mänskliga rättigheterna och överträdelser av internationell humanitär rätt. I mina och de flestas ögon är dessa övergrepp brott mot mänskligheten, och risk för folkmord föreligger. De skyldiga måste ställas till svars.

Regeringen har därför tillsammans med de andra EU-länderna uppmanat säkerhetsrådet att hänskjuta situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen och uppmanat Irak att ansluta sig till domstolen.

Vi kan dock inte invänta en rättslig bedömning för att agera för att minska lidandet till följd av Isils övergrepp i Irak och Syrien. Vi måste nu klara av att göra två saker parallellt. Det handlar dels om att hantera den akuta krisen, dels att långsiktigt agera för en politisk lösning.

Behovet av humanitärt stöd i den akuta krisen är enormt. I sitt svar till Robert Hannah den 29 oktober 2014 har biståndsministern redogjort för regeringens politik när det gäller biståndet till de drabbade.

Den enda långsiktigt hållbara vägen framåt i Syrien är att få till stånd en politisk process och lösning. Sverige och EU har sedan konfliktens början 2011 arbetat i denna riktning. Arbetet har skett i nära samarbete med FN:s tidigare Syriensändebud Lakhdar Brahimi och fortsätter nu under det nya sändebudet Staffan de Mistura. Den syriska regimen har samtidigt ar-

betat i närmast motsatt riktning. Man har bland annat släppt ut extremistiska fångar ur fängelserna och under mycket lång tid undvikit att konfrontera Isil eftersom detta har gynnat regimen militärstrategiskt.

FN, EU och Sverige har alla fördömt Isils handlingar. Bindande säkerhetsrådsresolutioner, bland annat resolution UNSCR 2170, har antagits, enligt vilka alla stater måste vidta åtgärder för att motverka Isil. Detta innebär bland annat att försöka hindra personer associerade med Isil och liknande grupper kopplade till al-Qaida från att ta sig till regionen och hindra att finansiella resurser kommer organisationen till handa. EU har nyligen antagit en strategi för kampen mot terrorism och utländska stridande i Irak och Syrien. Arbetet med att genomföra den ska skyndsamt påbörjas. Syftet är att bidra till att strategiskt besegra Isil och Jabhat al-Nusra.

Regeringen arbetar aktivt med att förebygga radikaliserings och avser att återkomma med åtgärder för att förebygga rekrytering till strider i utlandet. Justitiedepartementet arbetar med direktiv till en utredning om detta. Målet är att ny lagstiftning ska vara på plats den 1 januari 2016.

Utan lösning på den större Syrienkonflikten eller en politisk stabilisering i Irak kommer man inte att framgångsrikt kunna bekämpa Isil. Fortsatt stöd till den nya regeringsbildningen i Bagdad och en inkluderande nationell politisk process är nödvändigt för att landet ska kunna hantera de många utmaningar som man nu står inför, inklusive Isil.

FN:s säkerhetsråd och olika FN-organ har en viktig roll att spela.

Sverige kommer självfallet fortsätta att agera i och genom FN för att bidra till politiska lösningar. Vi välkomnar att säkerhetsrådet har antagit tre resolutioner i kampen mot Isil. Vi vill se ett samlat agerande även i fortsättningen. Vi beklagar samtidigt att Ryssland blockerar säkerhetsrådet från att agera. Säkerhetsrådets permanenta medlemmar måste ta sitt ansvar.

Då Birgitta Ohlsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Robert Hannah i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 11 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Birgitta Ohlsson kan inte vara här i dag eftersom hon är i Hongkong för att stödja demokratiaktivisterna där på plats.

Nu går jag över till mitt inlägg i fråga om utrikesministerns svar. Det är bra att utrikesministern medger att brott mot mänskligheten har begåtts i det här fallet, vilket också är tre av de primära folkrättsbrotten och ger förpliktelser för Sverige att agera. Det är bra.

Samtidigt säger utrikesministern att risk för folkmord föreligger. När du säger att en risk för folkmord föreligger innebär det helt enkelt att du inte anser att ett folkmord har skett. Anser du att ett folkmord har skett? Det är en fråga som jag vill att du ska svara på. Jag vill också att du ska ge din definition av vad ett folkmord är.

Personligen tycker jag att utrikesministern har fel. Ett folkmord pågår här och nu medan vi i kammaren diskuterar definitioner. Jag vill titta på de två mest drabbade grupperna.

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

Först har vi den assyriska gruppen, även kallad syrianer och kaldéer. Folkgruppen har funnits i Irak i över 7 000 år, och den kan utgöra världens första civilisation som fortfarande finns kvar i dag. Folkgruppen kristnades för 2 000 år sedan, och i 1 500 år har kyrkklockorna ringt i Mosul. Man har överlevt tatarer, mongoler, Hülegü, första världskriget, andra världskriget, Saddam Hussein, det folkmord ottomanska riket utsatte dem för, men aldrig någonsin har kyrkklockorna i Mosul tystnat, aldrig någonsin har gruppen utsatts för ett sådant tryck att de aldrig igen på 1 500 år inte har kunnat genomföra en religiös mässa. Det gäller inte bara Mosul utan det gäller även närliggande byar och områden.

I det historiska området där folket finns, Nineveslätten, finns det inga assyrier i dag – de är etniskt rensade därifrån.

Man tvingas välja mellan tre alternativ: betala jizya, en typ av skatt, konvertera eller dö. Det är vad Islamiska staten säger att man har att välja mellan. Alla de tre stora kyrkorna i folkgruppen anser att ett folkmord har skett.

När det kommer till den andra väldigt drabbade gruppen, jezidier, har de felaktigt pekats ut som djävulsdyrkare av Isis styrkor. De har inte tre alternativ utan två alternativ: konvertera eller dö. Många väljer att dö framför att konvertera.

När Isis har härjat i Shingalbergen har man systematiskt mördat män över tio års ålder. Det finns bilder som visar att man systematiskt har skjutit och mördat. Det liknar Srebrenica väldigt mycket. Man har samlat ihop dessa män i grupp och skjutit allihop när de har legat i högar. Att det inte kan definieras som någon typ av folkmord har jag väldigt svårt att se.

Det är också obegripligt att det inte definieras som folkmord när man säljer yazidiska flickor på slavmarknader. De säljs inte enbart, utan de distribueras också. De säger det själva: Vi distribuerar yazidiska flickor till nya människor som ansluter sig till Isis – nya terrorister. Man får en yazidisk flicka i present. Jag är ganska säker på att dessa flickor inte vill vara där.

Min fråga till dig är då: Vilka kriterier är det som inte är uppfyllda för att detta inte ska anses vara ett folkmord?

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att Robert Hannah gör en gripande beskrivning av precis hur det ser ut just nu i dessa områden.

Jag har själv träffat en ganska stor grupp yazidier i Borlänge och har förstått – om man nu kan förstå när man inte har funnits där på plats. De hade bland annat en läkare som besökt området och kan vittna om den fasansfulla situationen för människor där.

Våra möjligheter att agera – det är det viktigaste att säga – avgörs inte av hur Isils övergrepp i Irak och Syrien definieras, vilket ord vi använder. Vi ska inte vänta på ett juridiskt avgörande om det är folkmord innan vi reagerar på de massiva övergreppen.

Det gör vi inte heller. Som jag har redogjort för agerar Sverige både för att hantera den akuta krisen och för att vi ska kunna nå en långsiktig politisk lösning. Regeringen följer förstås situationen väldigt noga, och vi kommer att fortsätta våra ansträngningar och insatser. I grunden handlar det här om mellanmänsklig solidaritet.

Låt mig säga någonting om begreppet folkmord. Folkmordskonventionen från 1948 definierar folkmord som handlingar begångna i avsikt att förinta, helt eller delvis, en nationell, etnisk, rasnämsig eller religiös grupp som sådan. Kärnan i det juridiska folkmordsbegreppet är just denna avsikt.

Samtidigt är den juridiska definitionen av folkmord snäv, och i det ligger att också oerhörda brott inte nödvändigtvis behöver vara folkmord i detta begrepps rättsliga mening. Ett exempel på det är att inte ens Pol Pots härjningar och mord definieras som folkmord.

Isis avskyvärda handlingar riktade mot civilbefolkningen kan även utgöra brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Även de brotten, tillsammans med folkmord, hör till folkrättens allra allvarligaste och måste förstås fördömas.

Jag vill ändå understryka att det viktiga är vad vi gör, att vi agerar, att Sverige agerar humanitärt och politiskt. Vilken beteckning vi ger de ohyggligheter som nu sker har i den bemärkelsen inte någon praktisk betydelse för våra möjligheter eller förpliktelser att agera. Det är av yttersta vikt att den här situationen fortsatt ges också internationell uppmärksamhet.

Anf. 13 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, utrikesministern!

Utrikesministern säger att beteckningen av ett folkmord inte har en praktisk betydelse. Kan du utveckla det resonemanget?

Enligt min åsikt är det så att när det är ett folkmord har Sverige en större förpliktelse att förebygga och att stoppa ett pågående folkmord. Det kan man läsa av texterna i folkmordskonventionen.

Ett typiskt exempel är utvisningar av yazidier och assyrier från Sverige till Irak. Det kommer inte att kunna ske om man anser att ett folkmord är på plats och pågår i Irak. Det är ett tydligt tecken på att folkmordsdefinitionen är någonting som gör att man har en större förpliktelse.

Jag skulle gärna vilja att du utvecklar varför det inte har en praktisk betydelse rent juridiskt för Sveriges ansvar, det vill säga: Vad är Sveriges ansvar när det är ett folkmord och när det är det mindre brottet brott mot mänskligheten?

Jag vill passa på att visa en bild där Islamiska staten har satt upp en prislista som anger hur mycket en flicka eller en kvinna kostar att köpa. Jag kan informera om att det kostar ungefär 172 amerikanska dollar att köpa en flicka som är mellan ett och nio år.

Det här är enligt mig ett systematiskt sätt att försöka utplåna en folkgrupp. Där är ett kriterium uppfyllt: Det finns en avsikt att utplåna denna folkgrupp. Isis mål med det shariakalifat de bygger upp är helt enkelt att bygga upp ett kalifat, ett nytt land, där enbart människor som hänför sig till religionen islam får plats. Det är därför yazidier och assyrier tvingas välja mellan att dö och att konvertera. Det finns inga andra alternativ. Det här är ett folkmord som begås på religiös grund.

Jag vill gärna att ministern svarar på frågan: Varför har inte beteckningen betydelse? Anser ministern att det är lika mycket förpliktelse för Sverige att agera om det är brott mot mänskligheten som om det är folkmord? Vilka är kriterierna som inte är uppfyllda i detta fall?

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Precis som Robert Hannah beskriver visar rapporterna från detta område att Isil begår väldigt grova, systematiska och omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och överträdelser av internationell humanitär rätt. FN-rapporterna har också talat om att det rör sig om brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Det jag vill säga är att vi inte ska låta vårt agerande styras av huruvida vi definierar det som folkmord eller ej. Vi har en skyldighet att agera. Det räcker väl att det är övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Det är tydligt för regeringen att det pågår oerhörda övergrepp, och därför har vi en skyldighet att agera för att minska lidandet och för att bidra till en långsiktig lösning.

Det sker med stor försiktighet, eftersom den här konventionen är juridiskt ganska knepigt skriven och inte är så användbar. Det märkte nog den tidigare regeringen också, och i så fall hade Birgitta Ohlsson själv kunnat deklarerat vad den tidigare regeringen stod för eftersom hon ingick i den.

Det visar bara att konventionerna ibland inte är till särskilt stor hjälp. Det ska också juridiskt fastställas att det är på detta sätt, och det kan ibland vara knepigt.

Det leder oss fel, för det viktiga är: Vad gör vi i denna situation för att minska lidandet och för att komma åt Isil och stoppa Isils härjningar? Hur ser vi till att vi bidrar till en långsiktig lösning?

Jag har inga andra intryck av den allvarliga situationen än de som Robert Hannah här beskriver. Jag har själv sett hur övergreppen begås mot framför allt flickor och unga kvinnor runt om i världen, så jag vet att värdet på just kvinnor och flickor dessvärre inte är särskilt högt. Vi måste göra allt för att stoppa det här.

Vi ska bidra oavsett vad den juridiska beteckningen är av det som pågår. Det vi har sett räcker för att agera kraftfullt och med mellanmänsklig solidaritet.

Anf. 15 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, utrikesministern!

Utrikesministern säger att hon vill bidra till en långsiktig lösning och vill agera kraftfullt. Om det är någonting jag inte har sett är det ett kraftfullt agerande över huvud taget från regeringens sida.

Tvärtom vill ju Stefan Löfven stoppa de svensk-kurder som i brist på agerande från den svenska regeringens sida åker ned och försöker bidra till det kurdiska regionala styrets sätt att stoppa Isis.

Det som den svenska egentligen vill är att likställa de krigare som åker ned från Sverige och strider för Isis med de svenskkurder som åker ned för att stoppa folkmordet och stoppa att kvinnor säljs på slavmarknader.

Jag ser inget kraftfullt agerande. Det första utrikesministern gjorde i sin deklaration var att säga att vi ska erkänna Palestina, men det talades inget om att stoppa det folkmord som pågår. Det talades inget om att Isis måste bekämpas. Det var inte lika prioriterat för dig, Margot Wallström, och jag ser inget kraftfullt agerande.

Däremot vill Folkpartiet agera mycket mer kraftfullt än något annat parti i Sveriges riksdag. Vi lägger nu fram en motion där vi säger att stoppandet av Isis framfart kräver militära medel. Det innebär att vi anser att ett folkmord eller i varje fall ett försök till folkmord har skett i det här

fallet. I våra ögon innebär detta att Sverige har en större förpliktelse att agera. I detta fall måste man kunna bidra med mer militära medel till den USA-ledda koalitionen, som stöttar dels Iraks centralregering, dels det kurdiska regionala styret.

Frågan är: Vad är det för kraftfullt agerande som ni har bidragit till? Det är något jag gärna vill se. Vad är det som Sverige specifikt har gjort, inte genom EU eller genom att bidra med pengar? Vad kan Sverige göra för att vi som stat ska ta ett ansvar för att stoppa det här, så att svenskkurder inte ska behöva åka ned?

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tolkar Robert Hannahs inlägg som ett uttryck för den desperation som jag tror att väldigt många känner. Räcker det som världssamfundet gör? Om vi verkar via EU och FN och svarar mot de FN-resolutioner som världssamfundet antar har vi trots allt större möjlighet att bli effektiva. Vi har även accepterat att det pågår en militär insats.

Vi har sett att Sveriges viktigaste bidrag är att fortsätta att agera humanitärt. Vi har ett stort humanitärt bistånd. Vi har bidragit med över 1,3 miljarder kronor från svenskt håll, och senast i år fattade vi beslut om ytterligare 150 miljoner kronor för att förbättra den humanitära situationen i Irak.

Vi är också en av de allra största givarna av icke-öronmärkt stöd till FN:s humanitära organisationers insatser i området. Vi ger förstås även bidrag på alla sätt vi kan för att få en politisk lösning. Vi svarar positivt på FN:s vädjan, nämligen att inte bidra genom att skicka stridande till de olika konflikter som finns. Det gäller alltså frivilliga och enskilda individer som dessvärre ofta kanske bara ställer till med problem och som heller inte har det skydd vi vill se till att man får när man gör en insats.

Samtidigt kan man förstå detta rent mänskligt, därför att man känner att situationen på marken är desperat. Men det är FN:s vädjan, och den försöker vi att svara upp mot, i första hand när det gäller att stoppa dem som ansluter sig till Isil. Vi kan ha stor sympati, men det är viktigt att hålla sig till regelverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:59 om stöd till demokratiaktivister i Hongkong

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig hur den svenska regeringen hittills har stöttat demokratiaktivisterna i Hongkong och hur det svenska generalkonsulatet på plats kan hjälpa dem.

Genom närvaro på plats har den svenska regeringen möjlighet att på nära håll följa utvecklingen i Hongkong. Sverige står, liksom EU, bakom principen om ett-land-två-system. Inom ramen för denna politik stödjer Sverige en demokratisk utveckling och en hög grad av deltagande för Hongkongborna i den politiska processen inför valet av regeringschef år

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

2017 och inför valet till parlamentet 2020, i enlighet med Hongkongs grundlag.

I detta sammanhang är respekten för medborgarnas fri- och rättigheter, inklusive yttrandefriheten och demonstrationsfriheten, av central betydelse. I generalkonsulatets uppdrag ingår att främja Sverige och svenska intressen, och i detta arbete ingår också att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Detta sker genom dialog med regeringsföreträdare på olika nivåer och inom ramen för det lokala EU-samarbetet på det politiska området. På samma sätt är mänskliga rättigheter en viktig del av den bilaterala dialogen med företrädare för centralregeringen i Peking. Samarbetet inom FN för att stärka respekten för mänskliga rättigheter är också av stor betydelse.

Sverige är ett av få länder i världen som publicerar rapporter om situationen beträffande respekten för mänskliga rättigheter i olika delar av världen. Tidigare i år presenterades rapporter om situationen i Kina och i Hongkong. Detta är ytterligare ett sätt att bidra till att uppmärksamma situationen i Hongkong och tydliggöra vad som behöver göras för att stärka respekten för mänskliga rättigheter där.

Regeringen fortsätter att nära följa utvecklingen i Hongkong och kommer även framdeles att stödja en utveckling där medborgarna får ökade möjligheter att påverka den politiska processen och där mänskliga rättigheter respekteras, i enlighet med Hongkongs grundlag.

Då Birgitta Ohlsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Maria Weimer i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 18 MARIA WEIMER (FP):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Precis som Robert Hannah sade är Birgitta Ohlsson tyvärr inte här. Det är synd att hon inte kan vara med, men hon hälsar så mycket. Hon är som sagt på plats i Hongkong för att delta i en liberal kongress och för att ha möten med demokratirörelsen där.

Herr talman! De senaste månaderna har vi sett hundratusentals unga människor demonstrera för frihet och demokrati i Hongkong. Protesterna fortsätter vecka efter vecka, och engagemanget kvarstår.

De modiga demonstranterna vågar sig ut på gatorna trots polisens övervåld. De är en del av en studentrörelse som består av Scholarism och Hong Kong Federation of Students, som länge har krävt mer demokrati för sin region. Med mobiltelefonen i högsta hugg och ständigt twittrande har de modet att tåga genom gator och torg i centrala Hongkong natt efter natt.

Men det är också grupper av akademiker representerade i Occupy Hong Kong Peace and Love som, inspirerade av protesterna i Taiwan, nu är tillbaka ute på gator och torg för att kämpa för sin sak.

Aktivisterna är som vilka demonstranter som helst, fast mycket modigare. Även om Hongkong åtnjuter en viss ekonomisk och politisk frihet är regionen formellt en del av Kina. Kina är en fullblodsdictatur med världsrekord i antal dödsstraff och tvekade inte att offra livet på de studenter som protesterade mot precis samma sak på Himmelska fridens torg för 25 år sedan.

Mycket riktigt har även myndigheterna i Hong Kong använt övervåld. Attackerna mot aktivisterna har varit brutala, demonstranter har misshandlats och tårgas har använts flitigt.

Protesterna har två tydliga krav. Man vill se demokratiska val av Hongkongs politiska ledning år 2017, precis som utlovats i den överenskommelse som gjordes mellan Storbritannien och Kina då regionen övergick till Kina. Man kräver också att den nuvarande högsta politiske ledaren ska avgå.

Tyvärr pekar signalerna från Kina åt ett helt annat håll. Den senaste tiden har pressfriheten kringsskurits genom att regeringen i Peking utser allt fler Kinavänliga redaktörer på tidningar. Självcensuren i pressen har ökat genom det. Vi ser att Kinakritiska journalister och redaktörer har misshandlats. I den vitbok som Peking presenterat antyds att inte bara politiker ska uttrycka sin solidaritet med Kina utan även domstolarna och domarna i Hongkong.

Mycket tyder på att Kina försöker att bit för bit erodera den frihet som regionen Hongkong åtnjutit den senaste tiden. Vad kan då Sverige göra? Vi som lever i frihet och demokrati har en skyldighet att bistå dem som kämpar för att uppnå den friheten. Det finns många exempel på hur Sverige tidigare har stått upp för demokratikämpar och frihetsaktivister runt om i världen.

Utrikesministern skriver i sitt svar att Sverige tillsammans med övriga EU stöder en demokratisk utveckling i Hongkong. Folkpartiet menar att Sverige bör göra mer för att uttrycka vårt stöd till demonstranterna. Regeringen skulle kunna göra egna uttalanden för att från svensk sida tydligt stödja demonstranternas krav på demokrati.

Vi har inte sett några kommentarer från utrikesministern eller andra i regeringen i medierna eller i sociala medier som uttrycker stöd för demokratirörelsen. Jag tror också att Sveriges generalkonsulat skulle kunna inta en mer aktiv roll när det gäller dialogen med studentrörelsen, förutom det rutinmässiga arbete man redan gör med demokrati och mänskliga rättigheter.

Det som händer i Hongkong kan vara banbrytande för den demokratiska utvecklingen i Kina som helhet. Om det går åt rätt håll kan det få historiska proportioner. Jag förväntar mig mer engagemang från regeringen än att hänvisa till gemensamma EU-uttalanden och gällande principer.

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! I den här frågan finns det inga skillnader mellan den här regeringen och den tidigare, där Folkpartiet ingick – det vill jag gärna framhålla.

Så några ord om situationen för mänskliga rättigheter, som tas upp. Enligt de rapporter som vi har fått har ett antal MR-aktivister gripits i Kina för att ha uttryckt sympatier med demonstranterna i Hongkong. Under senare tid har också möjligheterna att på kinesiska fastlandet få information om vad som sker i Hongkong begränsats ytterligare. Det har skett genom att tv-sändningar, webbsidor och annat som rapporterar om händelser har blockerats eller censurerats. Det är en mycket oroväckande utveckling.

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

Sverige för en kontinuerlig dialog med Kina, både bilateralt och genom EU och FN. Jag hoppas att ni inte plötsligt tycker att vi inte ska agera via EU. Vi får ändå en starkare röst om vi gör vad vi kan göra för att bidra men också verkar via EU och FN kring MR-situationen i landet. Bilateralt sker det genom en dialog mellan regeringsföreträdare på olika nivåer och i olika sammanhang.

Som jag nämnde i mitt svar publicerar Sverige MR-rapporter. De bidrar till att öka uppmärksamheten kring MR-situationen i både Kina och Hongkong. Sverige har rapporter om både Kina och Hongkong.

På EU-nivå har vi regelbundna kontakter med Kina. Ett av de viktigare formaten är den återkommande MR-dialogen mellan EU och Kina. Den ska äga rum inom kort.

Samarbetet inom FN, med regelbundna granskningar av situationen i Kina, bidrar också till att uppmärksamma situationen i Hongkong och försöka hitta vägar för att förbättra den. Här spelar Sverige en aktiv roll.

Till sist vill jag säga att vi har Raoul Wallenberg-institutets utbildningsverksamhet i Kina, som Sverige stöder. Den verksamheten är huvudsakligen inriktad på akademiska arbeten, samarbete med ett antal kinesiska universitet och samarbete med åklagarmyndigheter på central och lokal nivå. Där bidrar vi till ökad kunskap och kompetens på områdena folkrätt och mänskliga rättigheter.

Generalkonsulatets uppdrag består av att främja Sverige och svenska intressen. Där ingår också att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Det sker genom en konstant dialog med regeringsföreträdare på olika nivåer och inom ramen för det lokala EU-samarbetet. Här ingår också kontakter med representanter för civilsamhället och olika organisationer. Det är ett mycket viktigt arbete som bedrivs.

Anf. 20 MARIA WEIMER (FP):

Herr talman! Jag tror att vi är eniga om att vi vill se stärkt demokrati och yttrandefrihet för Hongkongborna. De principer som Sverige och EU står bakom är det viktigt att hålla fast vid, och de är naturligtvis mycket bra.

Dialog med alla parter är bra, som dialog med Kina. Men det ska naturligtvis inkludera dialog med demokratirörelsen.

Birgitta Ohlssons poäng med interpellationen är att vi skulle vilja se en högre svansföring från regeringen när det gäller just Hongkongs demokrati-rörelse eller paraplyrörelse, som den numera kallas.

Som jag tidigare nämnde tror jag att det finns ett antal sätt som man kan visa det stödet på. Även om man står bakom ett EU-uttalande finns det inget som hindrar att man gör egna uttalanden, kommenterar och stöder de ambitioner som demonstranterna har. Det tror jag skulle vara ett viktigt moraliskt stöd för dem som är ute på gatorna och protesterar.

Poängen med detta är att vi anser att de modiga aktivisterna förtjänar mer uppbackning och ett mer högljutt stöd från Sveriges regering.

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det gjordes ett uttalande på EU-nivå, från EU:s utrikes-tjänst, den 2 oktober. Det står vi bakom. Jag utesluter inte att det kan behövas fler uttalanden. Vi följer förstås utvecklingen noga, och behövs det

ska vi också säga ifrån. Vi bör välja att göra det samordnat, men vi är också villiga och beredda att göra det från svensk sida.

Det är framför allt viktigt att man avstår från våld och att situationen utvecklas i helt fel riktning, mot mer av våldsamheter.

Anf. 22 MARIA WEIMER (FP):

Herr talman! Jag kan läsa upp några rader som jag precis fick av Birgitta Ohlsson, som är på plats med frihetsaktivisterna i Hongkong. De säger så här:

Varför är omvärlden så tyst? Ge oss ert stöd! Var inte rädda! Vi är fredliga. Men ni tiger.

Jag känner till de uttalanden som har gjorts av EU. Men jag tror att man skulle kunna göra ännu mer för att visa det moraliska och politiska stöd som man ger till deras kamp för demokrati och yttrandefrihet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:51 om olaglig jakt på graffitimålare

Anf. 23 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Rossana Dinamarca har frågat justitie- och migrationsminister Morgan Johansson vad han gör för att försäkra sig om att bevakningsföretag inte bedriver olaglig jakt på graffitimålare. Interpellanten frågar också vad justitie- och migrationsministern avser att göra för att ge upprättelse till personer som har behandlats rättsvidrigt av myndigheter och för att försäkra sig om att detta inte upprepas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Inledningsvis vill jag framhålla att utgångspunkten är att graffiti är en konstnärlig uttrycksform. Skadegörelse i form av klotter är dock brottsligt. Vad gäller att förhindra skadegörelse fyller bevakningsföretagens verksamhet en betydelsefull funktion. Det är samtidigt mycket viktigt att de bedriver sitt arbete i enlighet med gällande regelverk och att de inte utför uppgifter som uteslutande ankommer på brottsbekämpande myndigheter, såsom polisen.

Verksamhet i bevakningsbranschen regleras av lagen om bevakningsföretag. Endast företag som har auktoriserats får bedriva bevakningsverksamhet. Auktorisation får beviljas bara om det kan antas att bevakningsverksamheten bedrivs på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt och inte har en från allmän synpunkt olämplig inriktning. Att ett bevakningsföretags väktare bedriver spaning och utredning i fråga om brott som hör under allmänt åtal utgör enligt Rikspolisstyrelsens föreskrifter på området exempel på uppgifter som gör att verksamheten kan antas få en från allmän synpunkt olämplig inriktning. Föreskrifterna är också tydliga i fråga om att väktare som utför bevakning ska bära uniform.

När det gäller interpellantens uppgifter om att bevakningsföretag har upprättat ett fotoregister över personer som misstänks för skadegörelse vill jag framhålla att det i bland annat personuppgiftslagen finns bestämmelser

som syftar till att skydda den personliga integriteten. Personuppgiftsbehandling som sker i strid med lagen och som leder till skada eller kränkning av den personliga integriteten ger rätt till skadestånd. Behandling av personuppgifter i strid med lagen är också kriminaliserat.

Det är länsstyrelsen som utövar tillsyn över auktoriserade bevakningsföretag och som kan återkalla en auktorisation om företaget brister i sin verksamhet. Vidare har Datainspektionen ett tillsynsansvar enligt personuppgiftslagen. Det har kommit till min kännedom att det hos såväl Länsstyrelsen i Stockholms län som Datainspektionen för närvarande pågår granskningar som är relaterade till de uppgifter som interpellanten har hänvisat till. Personer som anser sig ha blivit felaktigt behandlade av en myndighet har också möjlighet att vända sig till Justitieombudsmannen, JO, eller Justitiekanslern, JK.

Det finns alltså tillämpliga regelsystem för såväl bevakningsföretags verksamhet som hur personuppgifter får behandlas. Vidare finns det myndigheter som har till uppgift att utöva tillsyn över att regelverken efterlevs. Jag kan därför konstatera att det inte finns behov för mig att vidta några ytterligare åtgärder på det här området.

Anf. 24 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Interpellationen handlar om att civilklädda och gömda väktare ägnar sig åt spaningsverksamhet genom att följa efter, fotografera och filma människor långt utanför väktarnas bevakningsområde. Det handlar om metoder som strider mot reglerna för bevakningsföretag och mot personuppgiftslagen. Det handlar om att politiker och myndigheter har låtit detta ske.

Inrikesministerns svar är närmast identiskt med det svar som jag fick i våras av dåvarande justitieminister Beatrice Ask. Jag hade kanske hoppats på ett något annorlunda svar, när vi nu har fått ny regering.

Liksom dåvarande justitieministern tar inrikesministern avstamp i en bedömning av vad som är graffiti och vad som är skadegörelse. Jag vill därför börja med att understryka att detta är en fråga om rättssäkerhet och inte en fråga om vad som är klotter eller vad som är graffiti. Brott ska bekämpas, men det ska ske rättssäkert.

Att inrikesministern inte ser några behov av att vidta åtgärder, då regelverk och tillsynsmyndigheter finns, är märkligt i relation till att interpellationen ställs mot bakgrund av att de nämnda myndigheterna inte följer gällande regelverk och att tillsynen inte heller fungerar. Det är detta som framkommer i den bok som jag hänvisar till i min interpellation. Utan den boken kan vi ta för mycket troligt att varken Länsstyrelsen i Stockholms län eller Datainspektionen hade inlett en granskning. Granskningen inledes på grund av uppgifterna i boken.

Det är uppenbart att de lagrum ministern hänvisar till inte är tillräckliga då de här metoderna har kunnat användas i snart två decennier – och detta trots en tidigare muthärva som rullades upp under 2002 och 2003, med registerdom mot dåvarande Falck Security, samt en omfattande mediegranskning av CSG under 2011 och 2012.

Det är inte svårt att få tillstånd att bedriva bevakningsverksamhet. Det räcker nämligen att de ansvariga personerna har en viss utbildning och är ostraffade. Det räcker alltså med att ljuga i sin ansökan och påstå att verksamheten ska bedrivas på ett korrekt sätt, och så är företaget i gång. Om

inrikesministern hade frågat länsstyrelsen om man ansåg sig ha tillräckliga resurser för tillsyn skulle de antagligen svara nekande; det är det svar som har framkommit i den kontakt med länsstyrelsen som har funnits.

Det räcker att ett fuskande företag byter personer i ledande befattning för att verksamheten ska kunna fortsätta, och det är i princip upp till medier att genom granskning uppdaga oegentligheter. Datainspektionen har med sina föranmällda inspektioner likaledes små resurser. Företaget kan helt enkelt neka till att man har register. Om inrikesministern hade kontaktat rättsenheten på Länsstyrelsen i Stockholms län eller Rikspolisstyrelsen hade han också fått veta att möjligheten att återkalla ett bevakningsföretags auktorisation är praktiskt taget obefintlig i dag.

Sammanfattningsvis svarar inrikesministern mycket likt det granskande företaget, som också hävdar att det finns lagar som förbjuder den uppdagade verksamheten. Eftersom de aldrig skulle få för sig att bryta mot lagen kan verksamheten enligt företaget heller inte existera på riktigt. En så solklar lögn ska dock inte räcka för att komma undan ansvaret i en rättsstat. Det är ett mycket naivt förhållningssätt att tro att nuvarande lagstiftning skulle vara tillräcklig när verksamheten så uppenbart bara fortsätter, trots tidigare granskningar och domar.

Anf. 25 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! För det första tycker jag att det är viktigt att framhålla att graffiti *är* en konstform. Det har nämligen framkommit att man i en del kommuner i Sverige har haft en helt annan syn på det, så jag tycker att det är viktigt att framföra. Det är också en konstform jag har stor glädje av.

För det andra förekommer det, precis som Rossana Dinamarca säger, att folk bryter mot lagen i samhället – på alla olika områden. För dem som bryter mot lagen spelar det dock inte så stor roll om vi ändrar den, utan det gäller ju att se till att de följer lagen. Det är det som är poängen.

Rossana Dinamarca säger sedan, i någon form av cirkelresonemang, att länsstyrelsen och Datainspektionen inte hade gjort granskningarna om det inte kommit till deras kännedom att någon brutit mot lagen. Ja, det är självklart så. Det gäller dock även för polisär verksamhet; det är när man ser ett lagbrott man måste granska det. Sedan kan vi ju önska att länsstyrelsen hade varit mer aktiv i sin tillsyn, och det förstår jag att även Rossana Dinamarca önskar.

Sedan förstod jag det som att Rossana Dinamarca tyckte att Länsstyrelsen i Stockholm har för lite pengar och att Datainspektionen har för lite pengar. Jag är osäker på om Vänsterpartiet verkligen har skjutit till mer pengar till länsstyrelserna och Datainspektionen. Min minnesbild är att så inte har skett, och låt mig då ändå säga att jag en gång i tiden här i riksdagen hade ansvaret för länsstyrelserna. Jag har besökt samtliga Sveriges länsstyrelser, under ett flertal olika regeringar, och jag kan säga att ingen av dem klagade på att de hade för mycket resurser. Det ligger nog tyvärr i stället i hur myndigheterna ser på sina uppgifter.

Det förtar däremot inte uppgiften. Länsstyrelsen och Datainspektionen har i uppdrag att utöva tillsyn, och att de nu har inlett detta på två olika områden tror jag vittnar om att vi kommer att få se en bättre verksamhet i fortsättningen.

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Inrikesministern säger att folk bryter mot lagen och att det viktiga är att se till att lagarna följs. Nu är det inte folk i största allmänhet vi talar om, utan det handlar om företag som bryter mot lagen. Det här är en fråga som har varit uppe i Stockholms landsting, och man har medgett att det är någonting som har pågått.

När vi tittar på vad en väktares arbetsuppgifter faktiskt är ser vi att det handlar om ett förstärkt egendomsskydd utöver det polisen kan ge. Väktare får bara gripa personer på samma premisser som vem som helst, det vill säga envarsgripande. De som samarbetar med stationär bevakning släcker lampor, stänger fönster och kontrollerar att dörrar är låsta.

För att illustrera att lite annat har förekommit vill jag läsa ur en av CSG:s platsannonser för väktare. Den publicerades 2010 och är en annons för ett jobb som verkar vara något utöver det vanliga, skulle man kunna säga. Det är tydligt att kunden främst är SL och att det handlar om väktararbete, och det står att uppdraget i huvudsak består i att motverka skadegörelse för kundens räkning. Sökanden ska ha militär erfarenhet och kunna arbeta under extrema förhållanden. Tycker inrikesministern att platsannonsen rimmar väl med de arbetsuppgifter en väktare har?

Om man anser att omfattningen av problemet med skadegörelse är så stort vore det väl ändå rimligare att polisen ägnar sig åt spaningsverksamheten. Det är faktiskt de som har möjligheten att göra det – inte väktare.

I boken *Grip till varje pris* framkommer många olika fall där väktare förföljer människor de tror klottrar. Till exempel nämns eventet Art of the Streets, som arrangerades av Riksteatern tillsammans med Graffiti-främjandet, där besökare följdes efter. Man var civilklädd och följde efter besökarna i flera timmar. Det framkommer också exempel på att man sitter och lurar. I stället för att se till att förebygga brott följer man hur hela brottet verkställs, och därefter följer man efter för att se var personerna bor och vilka de umgås med. Det här är ytterst allvarligt. Det framkommer även tydligt i de mediegranskningar som har förekommit att detta sker men att ingenting görs.

Jag menar alltså att inrikesministern inte bara kan luta sig tillbaka och säga att det finns regelsystem och myndigheter som ska utöva tillsyn, eftersom detta uppenbarligen inte fungerar. Därför vill jag återigen fråga: Hur tänker inrikesministern försäkra sig om att det här upphör, så att vi inte fortsätter ha de här upprepade fallen? I dag är det nämligen så att granskandet ligger helt i händerna på de intresserade journalister som följer detta.

Inrikesministern undrade hur man ska kunna se det här om man inte får en rapport någon annanstans ifrån, men grejen är att det här har pågått under två decennier. Då borde man som tillsynsmyndighet kanske ändå göra vissa nedslag då och då, för att försäkra sig om att verksamheten på riktigt har upphört. Så är det nämligen inte. Att Datainspektionen och Länsstyrelsen i Stockholm nu faktiskt granskar det här handlar enbart om att boken har kommit ut. Så kan vi inte ha det, alltså att den tillsyn som ska skötas av myndigheter läggs på författare eller journalister.

Anf. 27 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag noterar att jag förefaller ha rätt i min aning att Väns-terpartiet inte har ytterligare medel för vare sig länsstyrelsernas eller Datainspektionens tillsyn av bevakningsföretagen.

Låt mig också konstatera att det faktiskt har förekommit förebyggande tillsyn – nedslag låter kanske för hårt – från länsstyrelsen och att en granskning från länsstyrelsen och Datainspektionen just nu pågår.

Som svar på Rossana Dinamarcas fråga hur jag ska säkerställa att det här leder till rätt resultat kan jag säga att vi väl först får avvakta den granskning och tillsyn som görs. Skulle det komma till min kännedom att ett antal företag fortsätter bryta mot lagen eller inte följer de regelverk som har satts upp är det dock klart att vi måste agera utifrån det, men i dagsläget har både Datainspektionen och länsstyrelsen pågående tillsynsverksamhet. Då är det upp till dem att se till att den också är till fyllest.

Ingen ska behöva tvivla på att jag är uppfylld av att bevakningsföretagen bara har att förhålla sig till gällande lagstiftning och de regelverk som finns. Precis som Rossana Dinamarca säger förbjuder det civilklädda väktare, utom i väldigt speciella fall när det handlar om personskydd. Det ställer också krav på vilka områden väktare får agera på. Där tycker jag alltså att lagstiftningen är solklar, och det tror jag att tillsynsmyndigheterna i form av länsstyrelser och Datainspektionen också ser och verkar utifrån.

Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Jag instämmer med inrikesministern om att lagstiftningen är solklar. Det som är problemet är att detta ändå sker och har skett under ganska lång tid. Det senaste fallet som har uppdagats är från förra hösten, för ett år sedan. Det verkar alltså inte som om detta upphör.

Den enda anledningen till att detta kanske upphör är att denna journalistiska granskning har gjorts. Hur många liknande fall som pågår där ute har inrikesministern och jag ingen aning om eftersom det är upp till just nyfikna journalister att rota för att myndigheterna ska agera. När de väl agerar går detta ganska långsamt, och deras befogenheter att faktiskt se till att lagen efterlevs verkar vara ganska små. Det är i princip upp till företaget att göra mindre personalomflyttningar eller ljuga för att kunna fortsätta arbeta precis som förut tills någon journalist ger sig på ämnet igen.

Det är en ganska deprimerande bild av rättssamhället om inrikesministern tycker att detta är den ordning som ska gälla för hur detta ska skötas. Det tror jag inte. Därför önskar jag att det fanns en högre ambition.

Om jag ska göra ett medskick till inrikesministern är det att se över om det inte vore bättre att tillstånd för väktare flyttas över till Rikspolisstyrelsen som i dag ger tillstånd till ordningsvakter. Länsstyrelserna är alldeles för svaga för detta.

De granskningar som inrikesministern hänvisar till hade, som sagt, aldrig tagits upp om det inte hade varit för boken *Grip till varje pris*. Men boken är och ska inte vara en del i myndighetsutövningen. Myndighetsutövningen kan inte vara beroende av att det ges ut böcker.

Det är intressant att SL:s egen externt framtagna utredning visar att det som står i boken stämmer på avgörande punkter.

Prot. 2014/15:18
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 29 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig konstatera det som Rossana Dinamarca och jag ändå är överens om, nämligen att lagstiftningen är solklar och att den ska följas. Vi är dock inte överens om att flytta över tillstånden för väktare till Rikspolisstyrelsen, inte minst därför att myndigheten läggs ned om två och en halv månad då det blir en annan myndighet. Men jag tror också att det är viktigt att granskningen ligger närmare de berörda företagen. Rikspolisstyrelsen har varit en myndighet för hela riket, medan länsstyrelsen finns i varje län där dessa berörda företag finns. Men det finns uppenbart en förbättringspotential för tillsyn och granskning av detta.

I ett mer allmänt perspektiv tror jag att det kommer att vara svårt att genom vanlig tillsyn lösa problem med företag eller personer som väljer att uppsåtligt bryta mot lagen eller ljuga för myndigheter. Då är man beroende av att människor som har känt sig felbehandlade, journalister eller det civila samhället faktiskt finns där som en ventil. Därför tycker jag att vi ska vara tacksamma för att den granskning som vi har sett i detta sammanhang har kommit fram. Den tror jag har hjälpt myndigheterna, och den har uppenbarligen hjälpt Storstockholms Lokaltrafik här i Stockholm när det gäller hur de ska upphandla sina tjänster i fortsättningen. På samma sätt har vi sett att DN under de senaste dagarna har prövat it-säkerheten i Sverige och att det har framkommit brister.

Även om myndighetsutövningen inte ska vara beroende av den granskning som journalister, författare och civilsamhället gör av våra myndigheter ska vi nog ändå säga klart ut att den är ett värdefullt bidrag som vi ska vara tacksamma för.

Jag vill avslutningsvis säga att jag hoppas att vi efter den tillsyn som Datainspektionen och länsstyrelsen gör inte ska behöva ha denna interpellationsdebatt igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 november

2014/15:45 Hantering av Migrationsverkets prognos för 2015

av Finn Bengtsson (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:46 Bostäder för asylsökande och nyanlända

av Elisabeth Svantesson (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:47 EU:s gemensamma regelverk för asylmottagning

av Elisabeth Svantesson (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 4 Svar på interpellation 2014/15:62 om Rysslands agerande mot Ukraina	4
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	4
Anf. 2 JAN BJÖRKLUND (FP).....	5
Anf. 3 MARIA WEIMER (FP).....	6
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 5 JAN BJÖRKLUND (FP).....	8
Anf. 6 MARIA WEIMER (FP).....	8
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	8
Anf. 8 JAN BJÖRKLUND (FP).....	9
Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
§ 5 Svar på interpellation 2014/15:57 om Islamiska statens/Daeshs folkmord i Irak och Syrien	10
Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	10
Anf. 11 ROBERT HANNAH (FP).....	11
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
Anf. 13 ROBERT HANNAH (FP).....	13
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	14
Anf. 15 ROBERT HANNAH (FP).....	14
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:59 om stöd till demokratiaktivister i Hongkong.....	15
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
Anf. 18 MARIA WEIMER (FP).....	16
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	17
Anf. 20 MARIA WEIMER (FP).....	18
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	18
Anf. 22 MARIA WEIMER (FP).....	19
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:51 om olaglig jakt på graffitimålare	19
Anf. 23 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	19
Anf. 24 ROSSANA DINAMARCA (V).....	20
Anf. 25 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	21
Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (V).....	22
Anf. 27 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	23
Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (V).....	23
Anf. 29 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	24
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar	24
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 10.13.	25